

Stormægtigste, Allernædigste Koning!

1853 den 5 Okt. anm. for Kongl. Majt i Statsraadet.

med. Næst. Brev til
Consisten: Herrerne
och Handbryf til Kon-
gen. Skat. Raad. afledt,
revider i Stockholmen

Sedan Eders Kongl. Majt. uti remiss af den 8de sept.
Julii i Naader anbefallet Understeget med anled-
ning af hvad i da bifogede och nu herhos åter-
Herrskande Biskop, med
aftryck i affecunda Præsters
Læstadii erubets forvaltning.

följande handlingar förkommer angående de religiösa rörel-
sorna i nordligaste delen af Sverige och Norrige samt
hvad i sammanhang dermed blifvit mot Prosten Lästas-
dius: Pajala anmärkt, efter verkställd visitations-
resa inom de norra delarne af Stiftet till Eders Kongl.
Maj: i underdanighet inberätta, hvad jag angående
bemälda Prosts embetsverksamhet inhämtat, så får, till
underdanig itthydnad häraf, jag näden följande anföras.

Då under förenämnde visitationsresa, hvilken före-
tog under sistl. Julii och augusti månader, inga personer
anträffades, hvilka hade sig något närmare bekant, än
hvad Eders Kongl. Maj: redan af inkomna handling-
ar känner, om den religiösa rörelsen på Norriska fi-
dan och särskilt om de bedröfliga uppträdenn i Kan-
tokeins, är jag också i tillfälle att om Prosten
Lästasdius embetsverksamhet i underdanighet meddela
annat, än hvad som har afseende på hans egen för-
samling, men från hvilken visserligen också den af
honom åstadkomna rörelsen i mer eller mindre mån
sträckt sig till flera angränsande. Denna rörelse visar
sig hufvudsakligen i religiös väckelse, hvilken Lästasdius
joker åstadkomma och underhålla, och en bestäm samt
i yttre mätts märkbar skillnad mellan väckta och icke
väckta. De förre visa ett djupt alfvor och i allt sitt
förhållande yttersta samvetsgrannhet, såsom bvis härpå
må i underdanighet anföras, att de, som vita med sig
hafva något orättmätigt förvärfvat, bär det tillbaka
till den, hvilken de det samma fräntagit, om han är be-
kant och står att anträffa; annars till fattigvården inom

församlingen. Häraf har inom Pajala uppkommit en af Lds
städins organiserad f. k. extra fattigvårdsinrättning, öfver
hvilken han förer förskilda räkenskaper, utvisande ett betyds-
ligt antal betalande personer och betydliga afgifter under de
näst föregående åren. Äfven må anföras, att då de väckte
fått veta, att jag hufvudsakligen för dröab och dröab kyrks-
brödet skulle företagit den långa och besvärliga resan på
egen bekostnad, hafva de i en skrifvelse, som vid min åter-
komst hit låg mig till möte, med mycken entusiasm er-
bjudit sig att ersätta reskostnaden. Ett utmärkande drag
hos de väkta är vidare absolut nykterhet, hvilken och
så sträckt en välgörande inflyttelse till den afrika befolk-
ningen. Någon afvikelse i läran eller något misförhållande
med församlingens religionsböcker är icke hos de väkta
att förspörja. Såsom en välgörande verkan af rörelsen
må och anföras, att allstädes, dit den sträckt sig, beän-
genheten att processa upphört eller betydligt aftagit. Så
berättade för mig Gläradshöfding Stenberg, att, i stället
för att han föret vid sina embetsförrättningar i Lappmar-
ken kunnat påräkna i Protokollslöfen omkring 500 R^{de} 75de,
har den i sednare tiden icke uppgått till 100. Dessa och fle-
ra yttringar af den pågående rörelsen äro utan tvifvel
att anse för goda och hugneliga. Endra af tysttägare
eller betänkligare art hafva blifvit föremål för en klä-
gsskrift, adresserad till Consistorium från en del af Pajala
förelämnar, hvilka höra till de f. k. icke väckte, och
anser jag mig i undrodägnhet häraf icke kunna gifva
en noggrannare skildring än genom ett utdrag af den

del af Protokollat, som fördes vid visitationen i Pajala den 31. sista Juli, hvilken behandlar ifrågasvarande besvärspunkter.

Först tillfrågades Prosten Lestadius, om han hade, enligt hvad anklageskriften innehöll, ike på ringaste vid sökt förekomma, utan tvärtom försvarat och befordrat det ofskick, som under den offentliga Gudsstämman gjort sig gällande, så att personer, i synnerhet kvinnor, fått ike allena med skrik och rop, utan äfven med handklappning och dans föröra den allmänna andakten, hvorpå Prosten svarade:

"Jag har hvarken försvarat eller med flit befordrat sådana gester och rop, som i anklageskriften mig påböras."

Rörande det svar, som samme Prost en gång vid frågan om att hämma och nedstyfta ofvannamunda rop och rörelser skulle hafva afgifvit, nemligen: "Vi bo i en vrå af världen och blifva ej observerade", - med gaf Prosten, att att han väl fallit ett sådant yttrande; men att detta svar ej haft afseende på rörelserna och ropen, utan på väckelsen i allmänhet.

Uppå framställd fråga, huruvida de väckte eller oväckte inom församlingen vore till antalet afsvärande, uppgaf, att de väckte utgjorde större delen af församlingen.

I sammanhang härmed tillfrågades de väckte på manssidan, om ropen och de högljudna kånflyttringarna på kvinnosidan vore dem till någon förargelse, hvorpå de förklarade, att nämnde rop och kånflyttringar, långt ifrån att vara dem till förargelse, snarare lifvade hjertat och tjente dem till väckelse.

etniska härvid bör, att sådana högljudna kämpflytt-
trängar hufvudsakligen uppkomma hos kvinnor.

Siffrämunda fråga framställdes äfven till de f. k. väktare
på mansiden; och förklarade detta dervid, att de ansågo sig
hafva ringa uppbyggelse af sin kyrkogång, emedan skriket
och rörelserna på kvinnosiden hindrade dem att höra nå-
got af predikan.

På grund af dessa meddelanden, och li de väktare
kämpflyttträngar äfven under dagens Gudstjänst varit för
högljudna och störmående, att ljudet af predikan stundom
slipsit helt och hållet bortaget, bestämde Undersökarna,
som ansåg dessa rörelser möjligen vara af högre ut-
sprung och andelig beskaffenhet, att söka på begge par-
terna önskan till mötes genom följande förordnande:

1mo. Högmässan. Gudstjänsten hållas i vanlig tid, och för
vidt någon derunder ej kan återhålla sina kämpflyttträn-
gar och sitta tyst och stilla i kyrkan, bör han antingen
afhålla sig ifrån Högmässan, eller också, i händelse han
dusamma biverstas, genast af kyrkobetjningen utledas,
när paroxysmen påkommer; och skulle församlingens
kyrkoberde svara för allt under nämnda Gudstjänst
inträffande olyck och oförlik.

2da. Enligt Rotten Lästads frivilliga åtagande skola
ett hufvudsakligen högljudigt hållas för de f. k. väktare, dock
ej äfven hvarje annan frihet att äfven dessa andakts-
stunder biverstas. De väktare böra likväl dervid icke ta-
ga anstöt eller yttra missnöje öfver de väktare ljud
och rörelser.

Öfver detta förordnande yttrades allmän belåtenhet.

Derefter tillfrågades Tit. Lästadius, om han, såsom anklagelsekriften tillvitade honom, hade med flit utskickat nyväckta personer, i synnerhet unga flickor och ynglingar, att fara omkring i församlen för att med skällande och f. k. krassande befordra andras omvändelse; hvarpå Prosten svarade, att han icke utskickat några sådana personer, utan hade de väckta af egen drift företagit dylika färder.

Detta de väcktas förfarande yttrade jag mig på det korthetliga och till det svårare, att deras försök att omvända människor skett med fördomar och skällord, delvis också, emedan de förmodat tillträdde sig kunna afgöra, hvilka som vore oväcka, - hvilket dock Lästadius påstod, att de väckte utan förvaring kunde urskilja.

Stängande den beskyllningen, att Prosten Lästadius skulle både i predikningar och eljest förtyda Skriftens Språk, der dessa ej öfverensstämde med hans system, t. ex. Luc. 6: 37, hvilket Bibelställe han skulle hafva tolkat så, att det endast affåge tvänne obotfärdiga, (som sitta på en krog och gråla och bedja hvarandra draga till helvete) - förklarade Prosten sin mening vara, det anförda Språk visserligen gällde de obotfärdiga, dock icke utslutande, utan också rätt Christne emellan.

Församlingen sedermera tillfrågad, om några af

Q

Prosten Lästadius lärofärfes verkligen vore sädana, att de ej afvinsstämde mid Lutheriska Kyrkans trosbekännelse, svarade: ja; och anförde Länsmann Stenudd till bevis för detta påstående, att Prosten fordrade, det en Christen skulle bekänna och uppräkn^a sina synder inför hvar man. Lästadius förklarade sig häröfver, att han ej nödvändigt yrkat en dylik bekännelse inför hvilken som helst, utan berodde det på hvar och ens vilja att bekänna sina synder för andra.

Rörande den beskyllningen, att Prosten skulle både i predikningar och enskilda samtal hafva begagnat de smuttsigaste liknelser och talesätt, hvarigenom den naturliga blygsamheten föras, bestrid han detta helt och hållet och uppgaf sig aldrig hafva begagnat andra liknelser än dem, som finnas i Bibeln. Brukspartron Sohlberg och Länsmann Stenudd vidhöllo likväl det påståendet, att Prosten ofta på predikstolen begagnat de smuttsigaste talesätt, af hvilka ett exempel anfördes. Hvar instämde flera af församlingens ledamöter. Prosten yrkade, att församlingen, då detta uttryck förkommit, skulle uppgifvas, - hvilket dock ingen af de närvarande kunde erinra sig.

Slutligen uppmanades Prosten Lästadius att förklara sig öfver den punkten i oftanämnda anklagelseskrift, der han beskylldes att hafva af församlingsskatten för diverse ändamål uppburet gods och penningar samt dymedelst befordrat fattigdom; och medgaf Prosten, att han väl för missionsskolorna hade emottagit fri-

villiga gifvor, men nekade sig derigenom hafva befordrat fattigdomen.

Som Consistorium icke funnit Lästadius underdäniga förklaring öfver 8de och 9de punkterna af Biskop Guelb skrifvelse till Kärke. Departementet af den 7de jkth. Januarii nöjigtig, ansåg sig Understyknad böra Lästadius affordra och i visitationsprotokollet upptaga närmare redogörelse öfver detta ämne. Den enda anmärkningsanledningen var, att Lästadius skulle hafva sammankallat och uppfordrat hvar och en, som försett sig mot 6te Budet, att till honom erlägga 12 skill. såsom ersättning för de omkostnader han haft vid en resa till Hernösand, dit han blifvit kallad att inför Consistorium förklara sig deröfver, att han nekat en pige, som begätt lagvsonskap, men sedermera utslätt kyrkoplikten, tillgång till Herrans bord; och afhaf Lästadius häröfver följande förklaring: Uppgiften om resan till Hernösand är ett miss-tag; ty den skedde i stället till Haparanda. Hvad uppbörden af 12/4 beträffar, har jag icke affordrat någon en sådan; men några väckta kvinnor ansågs sig böra deltaga i mina resekostnader i och för denna sak af den anledning, att de nu verkligen kände sig hafva erhållit inre kraft att emotstå frestelser mot 6te Budet, och erbjöds således de omtaltta 12 skillingarne, hvilka för tillfället emottogs, men sedermera återställdes.

Uti den 2^{dra} af förnämnde Biskop Quells anklagels-
punkter säger han sig hafva funnit sig uppfordrad
att tillskrifa Lestadius och göra honom bekant med
att Tinnarne i Kautokeins åberopade sig honom
och hans lärdomar, och uppfordrat honom till att
med en öppen och bestämd förklaring betyga dessa
Tinnar all anledning till att tro sig berättigade
till medhåll af honom i deras ockriffliga mening-
gar, hvilken uppfordran Lestadius likväl skall
hafva lemnat utan afseende.

Lestadius förklaring häröfver var följande:

Som dessa lärdomar i synnerhet skulle hafva be-
stätt deruti, att jag förklarat dem i deras inbillade
andliga tillstånd för att vara alldeles syndfria,
så bestrider denna uppgift helt och hållet. Min lä-
ra i denna punkt har lydt ungefärligen så, att den
berövade människau eller en Christen genom nåden
är skuldfrä, men icke syndfri. Biskop Quell
skrifvelse har jag icke fattat så, att den innehöll
en uppmaning till mig att till honom öfverlemnas
en offentlig förklaring emot Kautokeins Lappar-
nes villfarelser, dock hafva de medlemmar af den
förvillade Sekten, som träffades i Karasjok om
vintern 1852 vid visitationstillfället, blifvit af mig
offentligen förklarade för villoandar.

Med

Med djupaste vördnad, nit och troget framhårdar,
Stormäktigste, Allernådigste Koning!
Eders Kongl. Majt^{te}

Glennöfrund din
21. Septemb. 1853.

underdånigste och tropligste
tjänare och undersåte
Str. Bergman.

Ind. Lidner.